

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали міжнародної конференції

(Харків, 23 квітня 2021 р.)

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО

Кафедра судоустрою та прокурорської діяльності

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали міжнародної конференції

(Харків, 23 квітня 2021 р.)

Харків
«Право»
2021

УДК 347.97/.99
А43

Редакційна колегія:

Л. М. Москвич,
О. З. Хотинська-Нор,
Н. М. Бакаянова,
О. В. Щербанюк,
Р. Бірке

Відповідальність за зміст тез несуть автори

Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. конф.
А43 (Харків, 23 квіт. 2021 р.) / редкол.: Л. М. Москвич та ін. – Харків :
Право, 2021. – 538 с.
ISBN 978-966-998-233-9

Збірник містить матеріали міжнародної конференції «Актуальні проблеми
судового права», яка відбулася 23 квітня 2021 р. за участю відомих вітчизняних
та зарубіжних науковців та практиків.

УДК 347.97/.99

ISBN 978-966-998-233-9

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2021
© Видавництво «Право», оформлення, 2021

Іванцова А. В.	
ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ: ЗДОБУТКИ ТА НЕДОЛІКИ	376
Малярчук Л. С.	
ВИКОНАВЧИЙ ЗБІР ТА ОСНОВНА ВИНАГОРОДА ЯК ПЛАТА ЗА (НЕ)ВИКОНАННЯ РІШЕННЯ.....	378
Москвич Л. М.	
ДО ПИТАННЯ ПРО КОНКУРЕНЦІЮ КОНТРОЛЬНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ	381
Снідевич О. С.	
ОКРЕМІ ПРОБЛЕМИ ПРАКТИКИ ПРИТЯГНЕННЯ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	384
Щербанюк О. В.	
ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ АКТИВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	387
Дзюба В. В.	
ПРОБЛЕМА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ	392
Іваднєв Я. Д.	
ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	395
Скрипник Р. В.	
ЕФЕКТИВНІСТЬ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК МЕХАНІЗМУ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	399
Троян В. С.	
УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРИВАТНИХ ВИКОНАВЦІВ ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ.....	401
Хоренженко М. В.	
ДО ПИТАННЯ ПРО ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ	404

Щербанюк О. В.,
завідувач кафедри процесуального права
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича,
доктор юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ВИКОНАННЯ АКТІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Ефективна реалізація рішень та висновків Конституційного Суду України у формі виконання є актуальною проблематикою, інтерес до якої зумовлений важливістю актів Конституційного Суду для забезпечення верховенства Конституції України та існуванням такої проблеми як невиконання чи неналежного виконання актів Суду. Виконання актів Конституційного Суду України є правовим інститутом, до якого входять норми, що визначають порядок виконання рішень та висновків Конституційного Суду України, та які визначають юридичні умови і гарантії їх виконання.

На сучасному етапі розвитку конституційного права рішення Конституційного Суду більше не сприймається лише як документ, що лише визначає конституційність чи неконституційність правових актів, а більше уваги надається тій обставині, що останні є основним засобом формування конституційної доктрини та розвитку Конституції.

Відповідно до ст. 1512 Конституції України «Рішення та висновки, ухвалені Конституційним Судом України, є обов'язковими, остаточними і не можуть бути оскаржені»[1]. Глава 14 Закону України «Про Конституційний Суд України» містить дві статті, присвячені виконанню рішень та висновків Конституційного Суду України. Так, відповідно до статті 97 Закону: «Суд у рішенні, висновку може встановити порядок і строки їх виконання, а також зобов'язати відповідні державні органи забезпечити контроль за виконанням рішення, додержанням висновку. Суд може вимагати від відповідних органів письмове підтвердження виконання рішення, додержання висновку»[2], а 98 стаття Закону встановлює відповідальність за невиконання актів суду.

На сьогодні Конституційним Судом України сформульована конституційна доктрина з виконання рішень та висновків Конституційного

Суду України. Так, відповідно до Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про чинність Закону України «Про Рахункову палату», офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) від 14 грудня 2000 року № 15-рп/2000[3], «Проте додаткове визначення у рішеннях, висновках Конституційного Суду України порядку їх виконання не скасовує і не підміняє загальної обов'язковості їх виконання. Незалежно від того, наявні чи відсутні в рішеннях, висновках Конституційного Суду України приписи щодо порядку їх виконання, відповідні закони, інші правові акти або їх окремі положення, визнані за цими рішеннями неконституційними, не підлягають застосуванню як такі, що втратили чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність».

У Рішенні Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої, абзаців першого, другого, четвертого, шостого частини п'ятої статті 141 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та положень пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» (справа про щомісячне довічне грошове утримання суддів у відставці) від 8 червня 2016 року № 4-рп/2016 «Конституційний Суд України зауважує, що закони, інші правові акти або їх окремі положення, визнані неконституційними, не можуть бути прийняті в аналогічній редакції, оскільки рішення Конституційного Суду України є «обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені» (частина друга статті 150 Конституції України)[4]. Повторне запровадження правового регулювання, яке Конституційний Суд України визнав неконституційним, дає підстави стверджувати про порушення конституційних приписів, згідно з якими закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частина друга статті 8 Основного Закону України)».

Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 58 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пунктів 3, 4, 5, 6 статті 9, пунктів 3, 4, 5 статті 10, підпункту «г» пункту 1 статті 24, пункту 3 статті 26 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», пункту 10 статті 14, статті 33¹ Закону України «Про комітети Верховної Ради України» від 10 червня 2010 року № 16-рп/2010 «Відповідно до частини другої статті 150 Конституції України рішення та висновки Конституційного Суду України є остаточними і обов'язковими до виконання[5]. Обов'язок виконання рішення Конституційного Суду України є вимогою Конституції України, яка має найвищу юридичну силу щодо всіх інших нормативно-правових актів. Це виключає можливість органу державної влади, у тому числі парламенту, органу місцевого самоврядування, їх посадових осіб відтворювати положення правових актів, визнаних Конституційним Судом України неконституційними, крім випадків, коли положення Конституції України, через невідповідність яким певний акт (його окремі положення) було визнано неконституційним, у подальшому змінені в порядку, передбаченому розділом XIII Основного Закону України».

В механізм реалізації рішень конституційних судів входить: діяльність парламенту щодо приведення актів, визнаних неконституційними актів у відповідність з рішенням конституційного суду; моніторинг правових актів на відповідність рішенням конституційного суду; виключення з правозастосовної практики актів, визнаних неконституційними, і актів, що містять аналогічні положення, перегляд і запобігання виконання рішень, що ґрунтуються на положеннях, визнаних такими, що не відповідають Конституції України; застосування актів конституційних судів у правозастосовній практиці як актів тлумачення конституції при встановленні конституційності актів; опосередкована реалізація рішень суб'єктами права, зокрема, використання для обґрунтування своєї юридичної позиції.

Рішення конституційного суду реалізується у формах: використання виконання; дотримання; застосування. Способи виконання рішень конституційних судів визначаються видом конституційного провадження, правовими наслідками прийняття рішень, визначеними конституцією і законодавством, змістом норми, що визнавалась неконституційною, вказівкою в рішенні порядку його виконання (виходячи

з повноваження конституційних судів визначати особливості виконання своїх рішень).

Виконання рішень конституційних судів, як правило, включає реалізацію юридичних позицій, які як правило містяться в мотивувальній частині акту.

Щодо механізму виконання рішень конституційного суду, то слід дати відповідь на питання чи повинен існувати спеціальний орган, який забезпечить виконання рішення Конституційного Суду, і яку роль повинен виконувати конституційний суд у цій сфері?

У міжнародній практиці існує три загальних підходи щодо цього. Згідно з першим, конституційний суд не наділений повноваженнями контролю за виконанням його рішень і не відіграє в цій сфері конкретної ролі. Наприклад, у Словаччині. Але це не передбачає того, що конституційний суд не може впливати на виконання рішення[6].

У деяких країнах повноваження забезпечення виконання рішень конституційного суду належать державі, зокрема, виконавчим органам (так званий другий підхід). Так, стаття 81 Закону «Про організацію та функціонування Конституційного суду Албанії»[7] передбачає, що виконання Рішення Конституційного Суду забезпечується Радою міністрів Республіки Албанії через відповідну державну адміністрацію. Конституційний Суд може призначити інший орган, щоб виконати своє рішення та засоби виконання, якщо це необхідно.

Стаття 31 Конституційного Закону «Про Конституційний Суд Республіки Хорватії» передбачає, що уряд Республіки Хорватія забезпечує через органи центрального управління виконання рішень Конституційного Суду[8].

Відповідно до третього підходу, сам конституційний суд гарантує виконання власних рішень.

Міжнародна практика щодо досліджуваного питання однозначно показує, що основним у забезпеченні виконання рішень конституційного суду є не встановлення спеціального органу, а формування відповідного рівня співпраці серед органів державної влади та готовності до виконання актів суду.

Конституційний Суд Угорщини неодноразово заявляв, що при реалізації своєї компетенції необхідно співпрацювати та поважати розподіл процедурної автономії та автономії прийняття рішень. Це обов'язок органів державної влади, закріплених у конституції для добросовісної, спільної, взаємопов'язаної із виконанням свої завдань реалізації кон-

ституційних повноважень[9]. Це також стосується й проблеми забезпечення виконання рішень конституційного суду та передбачає повагу до цього органу, його влади, а також до рішень усіх суб'єктів, включених до цієї сфери. Іншими словами, досягнення зазначеної мети можливе лише в умовах взаємної поваги із дотриманням принципу «ефективного самообмеження».

Аналізуючи проблеми в сфері виконання рішень Конституційного Суду слід наголосити на важливості подальшого вдосконалення законодавчого регулювання таких питань, як механізм конституційно-правової відповідальності за неналежне виконання рішень Конституційного Суду; уточнення в законодавстві термінів виконання рішень; визначення обов'язків суб'єктів скасовувати або переглядати інші свої акти (їх норми), засновані на актах (їх нормах), які визнані неконституційними.

Використана література:

1. Конституція України № 254к/96-ВР від 28.06.1996. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Закон України «Про Конституційний Суд України» № 2136-VIII від 13.07.2017 р. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2017, № 35, ст. 376. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19#Text>

3. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Президента України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про чинність Закону України «Про Рахункову палату», офіційного тлумачення положень частини другої статті 150 Конституції України, а також частини другої статті 70 Закону України «Про Конституційний Суд України» стосовно порядку виконання рішень Конституційного Суду України (справа про порядок виконання рішень Конституційного Суду України) від 14 грудня 2000 року URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-00#Text>

4. *Рішення Конституційного Суду України* у справі за конституційними поданнями Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини третьої, абзаців першого, другого, четвертого, шостого частини п'ятої статті 141 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та положень пункту 5 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» (справа про щомісячне довічне грошове утримання суддів у відставці) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v004p710-16#Text>

5. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 58 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень пунктів 3, 4, 5, 6 статті 9, пунктів 3, 4, 5 статті 10, підпункту «г» пункту 1 статті 24, пункту 3 статті 26 Закону України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», пункту 10 статті 14, статті 33¹ Закону України «Про комітети Верховної Ради України» URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v016p710-10#Text>

6. Brostl, A., Kluchka, Y. A., Mazak, Y. A. Konstitucionnyj Sud Slovenskej Republiky (Organizaciya, process, doktrina). [Constitutional Court of the Republic of Slovakia (Organization, proceedings, doctrine).] Koshice: Konstitucionnyj sud Slovenskej Republiky, 2001, ISBN 80-967396-8-9, p. 101.

7. Law «On the organization and functioning of the Constitutional Court of Albani». URL: http://www.gjk.gov.al/web/law_nr_8577_date_10_02_2000_84.pdf

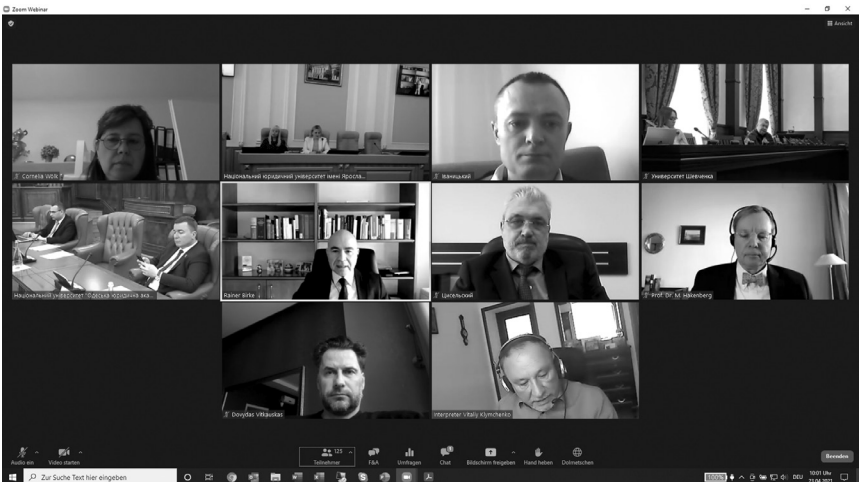
8. Constitutional Act «On the Constitutional Court of the Republic of Croatia». URL: http://www.usud.hr/default.aspx?Show=ustavni_zakon_o_ustavnom_sudu&m1=27&m2=49&Lang=en

9. Paczolay, P. (ed.). Twenty Years of the Hungarian Constitutional Court. Budapest, Constitutional Court of Hungary, 2009, ISBN 978-963-88605-0-7, pp. 101–102.

Дзюба В. В.,
студент 5 групи 1 курсу Інституту права
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

ПРОБЛЕМА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ В УКРАЇНІ

Проблема невиконання рішень суду є досить актуальною. Офіційна статистика, показує, що близько 80% звернень до Європейського суду з прав людини стосується саме проблеми невиконання рішень українських судів. Актуальним є питання про стан виконання Україною рішень Європейського суду з прав людини у групі справ «Юрій Миколайович Іванов/Жовнер та Бурмич проти України». Заявники стверджували про порушення їхніх прав, гарантованих статтею 6 (право на справедливий суд) Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод. Деякі заявники скаржились також за статтею 13 (право на ефективний засіб

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУДОВОГО ПРАВА

Матеріали міжнародної конференції

(Харків, 23 квітня 2021 р.)

Видається в авторській редакції

Комп'ютерна верстка *О. А. Федосєєвої*

Підписано до друку 12.05.2021.

Формат 60×84/16. Папір офсетний. Гарнітура Times.
Обл.-вид. арк. 28,1. Ум. друк. арк. 31,3. Тираж 150 прим.
Вид. № 2791.

Видавництво «Право»

Національної академії правових наук України
та Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого,
вул. Чернишевська, 80а, Харків, Україна, 61002

Сайт: <https://pravo-izdat.com.ua>

E-mail для авторів: verstka@pravo-izdat.com.ua

E-mail для замовлень: sales@pravo-izdat.com.ua

Свідцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції – серія ДК № 4219 від 01.12.2011

Виготовлено у друкарні ТОВ «ПРОМАРТ»

Тел. (057) 717-28-80

www.pravo-izdat.com.ua

ISBN 978-966-998-233-9

